LATVIJAS BIBLIOTEKĀRU BIEDRĪBA
Reģ. Nr. 40008007789, Mūkusalas iela 3, Rīga, LV-1423
Tālrunis: 67716050, e-pasts: bibliotekarubiedriba@gmail.com

Rīgā, 2019. gada 16. aprīlī

Latvijas bibliotekāru 20. konferences
Latvijas Bibliotekāru biedrības biedru kopsapulces

AICINĀJUMS
Latvijas bibliotēku tīkla attīstībai

1. Bibliotēku nozīme

Publisko bibliotēku tīkls Latvijā ir viens no visizvērstākajiem pašvaldību iestāžu tīkliem, kas nodrošina kvalitatīvus informācijas, kultūras un mūžizglītības pakalpojumus tuvu iedzīvotāju dzīvesvietai. Bibliotēkas ir nozīmīgas arī ar to, ka piedāvā nekomerciālu un demokrātisku izglītošanās, tikšanās un uzturēšanās telpu, kur iedzīvotāji var mācīties, satikties, kvalitatīvi pavadīt brīvo laiku. Daudzos lauku apvidos bibliotēka ir vienīgā kultūras iestāde, kas satur kopā vietējos iedzīvotājus un sniedz viņiem ne tikai informācijas un kultūras pakalpojumus, bet arī iespēju uzturēties atvērtā un iekļaujošā vidē. Bibliotēkā iedzīvotāji var ne tikai lasīt grāmatas un presi, piekļūt datoriem un internetam, izmantot datubāzes un citus e-pakalpojumus, bet arī apmeklēt pasākumus, pulcēties interešu klubos un pilnveidot prasmes un zināšanas, tādējādi paaugstinot savu un kopienas dzīves kvalitāti.

Apstākļos, kad intensīvi tiek veikta gan valsts un pašvaldību, gan komerciestāžu (piemēram, banku filiāļu) optimizācija, daudzviet bibliotēkas ir vienīgās iestādes, kur iedzīvotāji var saņemt ne tikai bibliotekāros pakalpojumus, bet arī piekļūt valsts, pašvaldību un komerciestāžu pakalpojumiem, t. sk. e-pakalpojumiem.

Bibliotēkas ir vietējā vēsturiskā un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabātājas un pieejamības nodrošinātājas. Arvien vairāk bibliotēku iesaistās iedzīvotāju sabiedriskās un pilsoniskās aktivitātes veicināšanā, aktivizējot iedzīvotāju iesaisti kopienas dzīves uzlabošanā, ekonomiskās situācijas un demokrātisko procesu attīstībā. Tā kā bibliotēkas strādā ar daudzveidīgiem informācijas resursiem, neatsverama ir bibliotēku loma iedzīvotāju medijpratības un informācijpratības iemaņu pilnveidē un kritiskās domāšanas izkopšanā. Bibliotēkas un to sniegtie pakalpojumi cieši iekļaujas pašvaldību centienos veicināt pagastu, novadu un pilsētu attīstību, kā arī ir spēcīgs atbalsts valsts virzībā uz ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu.

2. Situācijas raksturojums

Pēdējos gados Latvijā vērojama bibliotēku tīkla reorganizācija, samazinot pagastu bibliotēku darba laiku un bibliotekāru slodzes, kā arī veicot bibliotēku pārveidi par ārējās apkalpošanas punktiem. Iedzīvotāju skaita un pašvaldību budžetu samazinājuma dēļ katru gadu tiek reorganizētas aptuveni 4–5 pašvaldību publiskās bibliotēkas. Laikā no 2007. līdz 2017. gadam pavisam kopā reorganizētas 63 pašvaldību publiskās bibliotēkas, 30 no tām pārveidotas par ārējās apkalpošanas punktiem. Samazināts darba laiks un slodze izraisa lejupejošu bibliotēku apmeklējumu un finansējumu, bibliotēku pakalpojumi kļūst mazāk pieejami un negatīvi ietekmē vietējo iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Pozitīvi vērtējams, ka no 2018. gada ārējo apkalpošanas punktu vietā tiek veidotas pagastu bibliotēku struktūrvienības, taču arī to pakalpojumu klāsts ir mazāks nekā pilna laika bibliotēkās.

Latvijas bibliotēku statistikas koprādītāji demonstrē pastāvīgi augšupejošu līkni gan bibliotēkām piešķirtajam finansējumam krājuma iegādei, gan bibliotekāru atalgojumam, taču daudzos novados un pagastos bibliotēkas krājuma iegādei gadā var atvēlēt vien 700–800 eiro un bibliotekāra atalgojums tikai nedaudz pārsniedz valstī noteikto minimālo algu. No 2007. līdz 2017. gadam pašvaldību publisko bibliotēku darbinieku skaits samazinājies

LATVIJAS BIBLIOTEKĀRU BIEDRĪBA
Reģ. Nr. 40008007789, Mūkusalas iela 3, Rīga, LV-1423
Tālrunis: 67716050, e-pasts: bibliotekarubiedriba@gmail.com

par 150 bibliotekāriem. Daudzviet reducēta darbinieku slodze: nepilnā slodzē 2017. gadā strādāja 23 % pašvaldību publisko bibliotēku bibliotekāru. Viena darbinieka bibliotēkā nepilnas slodzes bibliotekārs nespēj nodrošināt pilna apjoma augsti kvalitatīvu pakalpojumu savai kopienai.

Kopš publisko bibliotēku attīstības projekta "Trešais tēva dēls" noslēguma* ir pagājuši 10 gadi. Finansējums, kas bibliotēkām tiek piešķirts tehnoloģiju iegādei un nomaiņai, ir nepastāvīgs un nevienmērīgs. Tehnoloģijas attīstās ļoti strauji, un, lai bibliotēkas varētu savus pakalpojumus sniegt kvalitatīvi un laikmetam atbilstoši, ir nepieciešama regulāra bibliotēku informācijas tehnoloģiju nomaiņa. Daudzviet Latvijā bibliotēku informācijas un komunikācijas infrastruktūra pamazām tiek nomainīta, uzlabota un attīstīta, taču daudzās bibliotēkās datori un cita informācijas tehnoloģiju aparatūra ir novecojusi, kā arī ir ļoti lēns interneta darbības ātrums, kas rada nopietnu apdraudējumu bibliotēku funkciju veikšanai, t. sk. e-pakalpojumu nodrošināšanai.

3. Aicinājums saglabāt un attīstīt publisko bibliotēku tīklu Latvijā

Latvijas Bibliotekāru biedrība (LBB) aicina saglabāt bibliotēku tīklu un nodrošināt tā attīstību, lai iedzīvotājiem visā Latvijā tiktu nodrošināti kvalitatīvi un pieejami bibliotēku pakalpojumi. Aicinām nodrošināt bibliotēku darbības īstenošanai un attīstībai nepieciešamo finansējumu, īpaši veicinot kvalitatīva bibliotēku krājuma veidošanu, modernas un efektīvas bibliotēku informācijas un komunikācijas infrastruktūras uzturēšanu un bibliotekāra pienākumiem, kompetencei un kvalifikācijai atbilstošu atalgojumu. Tāpat aicinām pievērst uzmanību tam, kādās telpās atrodas bibliotēkas, un veicināt bibliotēkas darbam atbilstošu, laikmetīgu, estētisku un apmeklētājiem piemērotu, ilgtspējīgu telpu nodrošināšanu.

Aicinām Latvijas Republikas Kultūras ministriju, Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālas attīstības ministriju un Latvijas Pašvaldību savienību veicināt bibliotēku tīkla saglabāšanu, pieejamu un kvalitatīvu bibliotēku pakalpojumu attīstību, bibliotekāru kompetences un prasmju pilnveidi, kā arī adekvātu atalgojumu. Izvērsts un vispārpieejams bibliotēku tīkls veicinās ne tikai iedzīvotāju un pašvaldību, bet arī visas valsts attīstību.

LBB augstu novērtē valsts un pašvaldību labo gribu un sniegto ieguldījumu bibliotēku attīstībā, tādēļ savu biedru un visas Latvijas bibliotekārās sabiedrības vārdā apņemas būt atvērta sadarbībai un sniegt visu nepieciešamo atbalstu valsts un pašvaldību iestādēm, nodrošinot kvalitatīvus un profesionālus informācijas un zināšanu pakalpojumus, telpu un vietu daudzveidīgām dažādu sabiedrības grupu iniciētām norisēm, proaktīvu attieksmi pret valstī un sabiedrībā notiekošajiem procesiem. Aicinām valsts iestādes un pašvaldības intensīvāk un uzstājīgāk izmantot bibliotēku pakalpojumus, tādējādi nodrošinot bibliotēku atdevi. Aicinām bibliotēku attīstību iekļaut valsts un pašvaldību stratēģiskās plānošanas dokumentos, un regulāri sekot līdzi gan bibliotēku attīstībai, gan kvalitātei.

LBB valdes priekšsēdētāja Māra Jēkabsone

* Projekta rezultātā visas Latvijas publiskās bibliotēkas tika aprīkotas ar datoriem, multifunkcionālajām iekārtām, jaunāko programmatūru un internetpieslēgumu, kā arī tika izveidots Gaismas tīkls, kurš dod iespēju ikvienam iedzīvotājam sev tuvākajā bibliotēkā izmantot plašu un daudzveidīgu informācijas un kultūras resursu klāstu.